

บทบาทผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส

The Roles of Islamic Religious Leaders in Promoting Peace in Cho-airong
District, Narathiwat province

ไชฟูแลฮ์ฟี อาแวกอแด¹, อมลวรรณ วีระธรรมโม², รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ จุลทรัพย์³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส 2) ศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามเพื่อให้เกิดสันติสุข 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุข กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้นำศาสนาอิสลามและครูสอนศาสนาอิสลามเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ใช้สถิติ Chi-Square

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง พบว่า ด้านศาสนา คือ เสริมสร้างการอ่านคุตบะห์ สับบรูซในวันศุกร์และสอนกีรออาตี ด้านเศรษฐกิจ คือ คำปรึกษาเกี่ยวกับการค้า ดอกเบี้ย และการจัดหาทุนแหล่งทุน ด้านสังคมวัฒนธรรม คือ สร้างกองทุนช่วยเหลือผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ 2) การปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขมีความสัมพันธ์ระดับอยู่ในระดับมากมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

คำสำคัญ: บทบาทผู้นำศาสนาอิสลาม, การเสริมสร้างสันติสุข

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม มหาวิทยาลัยทักษิณ

² ดร., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

³ รองศาสตราจารย์ ดร.,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the roles of Islamic religious leaders for peace building in Cho-I-Rong District, Narathiwat province, 2) to study the compliance with the roles of Islamic religious leaders for peace building in Cho-I-Rong District and 3) to investigate the correlation between the roles and the compliance with the roles of Islamic religious leaders for peace building. The research samples were Islamic religious leaders and Islamic religious teachers. Interviews and questionnaires were used for data collection. Statistical data analysis was descriptive statistic. The percentage, mean and standard deviation were the parameters used for statistical analysis and Chi-Square was used for correlation analysis.

The findings indicated that 1) the roles of Islamic religious leaders for peace building in Cho-I-Rong District, Narathiwat province were as follow: 1.1) religious roles were Kutbah-reading promotion, Friday Sappa-Buroot and Kiro-ati teaching; 1.2) economic role was consultation on trade, interest and source of funds; 1.3) socio-cultural role was fund establishment for wounded persons and deceased from unrest situations; 2) the compliance with the roles of Islamic religious leaders was found that generally income was high level and 3) the correlation between the role and the compliance with the roles of Islamic religious leaders for peace building was found to be significantly correlated at highest level .01.

Keywords : Roles of Islamic religious leaders, Peace building, Cho-I-Rong District
Narathiwat province

บทนำ

ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือประเทศที่กำลังพัฒนา (สมพงษ์ ปานเกล้า. 2541 : 1) ซึ่งปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในโลกมีทั้งความขัดแย้งที่เกิดจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง ความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ และความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ แต่สาเหตุหลักของความขัดแย้งระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนั้นส่วนใหญ่มาจากสาเหตุความแตกต่างทางด้านสังคมวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม

ประเพณี ด้านเศรษฐกิจและศาสนา ซึ่งหลังจากที่ได้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อต้นปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ได้มีกลุ่มบุคคลไม่หวังดีหรือขบวนการโจรก่อการร้าย พยายามสร้างสถานการณ์เพื่อก่อให้เกิดความไม่สงบ โดยการทำร้ายร่างกาย ลอบยิง ลอบวางระเบิด ทำให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต และลอบวางเพลิง เพื่อทำลายทรัพย์สินทางราชการให้เกิดความเสียหาย เหตุการณ์ดังกล่าวก็ได้ทวีความรุนแรงขึ้นซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดความหวาดกลัว และหวาดระแวงต่อกัน ประชาชนไม่ไว้วางใจ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เนื่องจากมีความแตกต่างในเรื่องความเชื่อ ความแตกต่างในสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจสังคมจิตวิทยา และดุลอำนาจทางการเมือง สถานการณ์ความรุนแรงทั่วไปที่เกิดขึ้นได้เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพของการลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบไม่สามารถที่จะเผชิญหน้ากับกำลังเจ้าหน้าที่ทหารตำรวจได้จึงอาศัยการสร้างสถานการณ์ ประชาชนและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐ ซึ่งได้ใช้ความเชื่อศรัทธาความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมมาเป็นแรงกระตุ้นเพื่อสร้างความแตกแยก และความไม่เท่าเทียมกันในสังคมเป็นเงื่อนไข (จิรวุฒิ อุนสรณ์นกร. 2536 : 1)

อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เป็นอำเภอหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่า ภูเขา ส่วนพื้นที่ราบนั้นเป็นที่ตั้งของชุมชนและพื้นที่เพาะปลูก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เศรษฐกิจโดยทั่วไปจึงขึ้นอยู่กับผลผลิตทางการเกษตรเป็นสำคัญ ประชากรบางส่วนจึงได้อพยพไปหางานทำในต่างประเทศ (มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน) และมีฐานะทางครอบครัวส่วนใหญ่ยากจน ครอบครัวเป็นลักษณะครอบครัวขยาย การใช้ชีวิตของประชาชนค่อนข้างเรียบง่าย และยึดหลักศาสนาในการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้นำทางด้านศาสนาอิสลามจึงมีความสำคัญต่อการเรียกร้องให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความสงบสุขภายในหมู่บ้าน

การสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เนื่องจากการแก้ปัญหาไม่สามารถที่จะแก้ไขได้โดยที่อาศัยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเข้ามาแก้ไข แต่จะต้องอาศัยการบูรณาการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากพื้นที่อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษามลายูท้องถิ่นในการดำรงชีวิตประจำวันเป็นสังคมมุสลิมที่ใช้วัฒนธรรมอิสลามมีวิถีชีวิตเฉพาะที่แตกต่าง ทั้งการใช้ชีวิตประจำวันการประกอบอาชีพและการประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ซึ่งการใช้ชีวิตประจำวันของ

ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันทางศาสนาตั้งแต่เด็ก เพราะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะต้องปฏิบัติศาสนกิจเองไม่สามารถที่จะให้ผู้อื่นปฏิบัติแทนได้ ทำให้ผู้นำศาสนาอิสลามมีอิทธิพลกับชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ทั้งด้านการใช้ชีวิตประจำวัน การศึกษา และการประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ในสังคมมุสลิมมีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง เป็นองค์กรประชาชนระดับท้องถิ่น ซึ่งเกิดขึ้นโดยประชาชนที่เป็นมุสลิมเพื่อประชาชนมุสลิมในท้องถิ่นนั้น เพราะเมื่อมีชุมชนมุสลิมเกิดขึ้นที่ใด องค์กรแรกที่มุสลิมจะต้องตั้งขึ้น คือ มัสยิด (ชอลลาฮุดดีน ฮิล. 2551 : 2) และ “มัสยิดไม่ได้หมายความว่าเพียงสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจเท่านั้น แต่ตามประวัติเป็นองค์การบริหารอิสลามโดยตรง โดยเพียบพร้อมด้วยการปฏิบัติศาสนา การปกครอง การเมือง การทูต การตัดสินคดีความและอื่น ๆ ทุกมัสยิดจะมีคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด” ซึ่งได้รับการเลือกจากสัปบุรุษของมัสยิดนั้น (วินัย สมะฆูน. 2539 : 1) จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน และไม่เกิน 15 คน โดยมีอิหม่าม (ผู้นำชุมชนมุสลิม) เป็นประธานโดยตำแหน่ง และมีคอบเต็บและบิลาลเป็นรองประธานกรรมการ ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญและสมควรที่จะมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำศาสนาอิสลาม เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีบทบาทในท้องถิ่น ทั้งทางด้านความคิดตลอดจนการชี้นำต่อประชาชนในชุมชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำศาสนาต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามเพื่อให้เกิดสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส

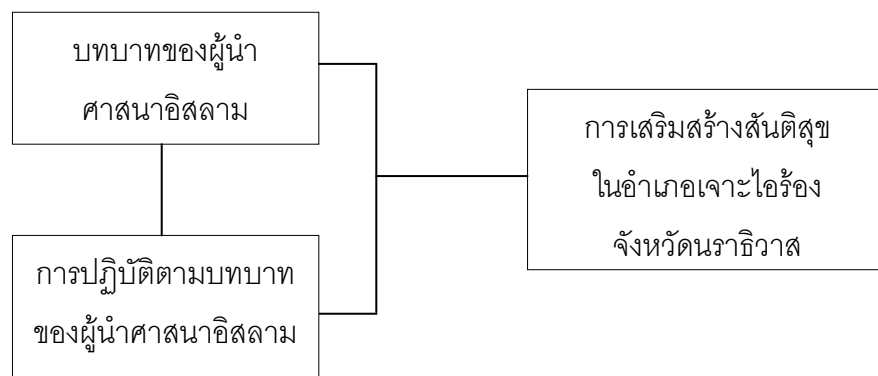
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดบทบาทผู้นำศาสนาอิสลามของถวิล ธาราโกชน์ (2524 : 154-156) ได้กล่าวถึงผู้นำในทัศนะของศาสนาอิสลามแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้ 1) ผู้นำในอุดมการณ์ หมายถึงพระผู้เป็นเจ้าของศาสดาหรือศาสดาผู้เป็นเจ้า ทรงพระนามว่า “อัลลอฮ์” เป็นจุดรวมของมนุษย์ โดยเฉพาะอิสลามเน้นเรื่องการศรัทธา 2) ผู้นำในการปกครอง ศาสนาอิสลามแตกต่างจากศาสนาอื่น ๆ คือ ไม่มีนักบวชในการประพาศปฏิบัติแทน

ส่วนการเสริมสร้างสันติสุข ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดสภาพที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2550 : 30-31) ที่ให้ความหมายของ การเสริมสร้างสันติสุข อิสลามสอนไม่ให้ทำลายชีวิตบริสุทธิ์ ไม่ว่าผู้ใดจะนับถือศาสนาใดก็ตาม กล่าวคือ ไม่ฆ่าเด็ก สตรี คนชรา พลเรือนผู้บริสุทธิ์บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำสัญญาสงบศึกในระหว่างการทำสงคราม อิสลามไม่อนุญาตให้ทำร้ายนักบวช ทำลายศาสนสถาน และไม่อนุญาตให้ฆ่าเด็กและสตรี เพราะอิสลามมิได้มีเป้าหมายเพื่อเอาชนะสงครามหรือการต่อสู้เพียงอย่างเดียว การต่อสู้ในลักษณะของการทำสงครามนั้นจะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของศาสนาตลอดเวลา เพื่อสันติภาพ ไม่ทำลายทรัพย์สิน ไม่ตัดโค่นและเผาทำลายต้นไม้ ไม่ฆ่าสัตว์ แต่ต้องให้ความเมตตาและเอาใจใส่ ต้องให้บริการทางการแพทย์หรือพยาบาลต่อเชลยศึก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส การแสดงบทบาทของผู้นำศาสนาในด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมวัฒนธรรม จะส่งผลต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรได้แก่ ผู้นำศาสนาอิสลามและครูสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 506 คน กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) ผู้นำศาสนาอิสลามและครูสอนศาสนาอิสลามที่สามารถให้ข้อมูลในเชิงลึก จำนวน 18 คน 2) ผู้นำศาสนาอิสลามและครูสอนศาสนาอิสลาม จำนวน 400 คน ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดขอบเขตความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามลักษณะของข้อมูลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้จากการศึกษาค้นคว้าและจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้จาก แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามที่มีโครงสร้างแน่นอน เพื่อสำรวจบทบาทผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาสของประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาด้วยการจำแนกประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำมาวิเคราะห์ ด้วยวิธีพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติพื้นฐานเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการหาระดับการปฏิบัติและความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยจะสถิติ Chi-Square

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

1. บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้ คือ 1) บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามด้านศาสนา ต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ เสริมสร้างการอ่านคุตบะห์และกล่าวตักเตือน สัปปุรุษในวันศุกร์ สอนกีรออาตี สอนอัลกุรอานให้แก่สตรีในหมู่บ้าน การสอนกิตาบและอัลกุรอานทุกสัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน และฐานะผู้นำศาสนาอิสลามควรมีบทบาท 2) บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการค้า ดอกเบี้ย และซากาต ตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติแก่ชาวบ้าน และส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างและส่งเสริมกลุ่มอาชีพในชุมชน ดูแลการจ่ายซากาต สร้างสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นตัวแทนระหว่างชุมชนและภาครัฐ และระดมทุนจากชาวบ้านเพื่อช่วยตาดีกาและกีรออาตีและ 3) บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม ด้าน

สังคมวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดสร้างกองทุนช่วยเหลือผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตในชุมชน ดูแลสาธารณประโยชน์ในชุมชน ตั้งกองทุนเด็กกำพร้า-เด็กด้อยโอกาส บุรณะซ่อมแซมมัสยิดอยู่เสมอ และในฐานะผู้นำศาสนาอิสลามควรมีบทบาท ได้แก่ เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อพัฒนาสาธารณประโยชน์ การจัดสวัสดิการแก่คนในชุมชน จัดให้อบรมเรื่องประวัติศาสตร์อิสลามในทุกปี โดยแนวทางการดำเนินการช่วยเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการจัดงานอาชูรอสัมพันธ์ จัดกิจกรรมสร้างความสามัคคีอย่างต่อเนื่อง ชี้แนะให้รู้ถึงกฎหมาย และ ตักเตือนให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียน และสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อไขปัญหาหาสาเหตุ สืบหาใจของภาครัฐในเรื่องของความเป็นอยู่และวิถีชีวิต และ สร้างร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. การปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส มีค่าความสัมพันธ์ระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม เพื่อให้เกิดสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D.= 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ คือ ด้านศาสนา ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.63) รองลงมาด้านสังคมวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.70) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.78) อยู่ในระดับมากตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้สอนศาสนาอิสลามประจำมัสยิด และผู้สอนศาสนาอิสลามประจำสถาบันปอเนาะ กับการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่มีค่าความสัมพันธ์ระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้สอนศาสนาอิสลามประจำมัสยิด และผู้สอนศาสนาอิสลามประจำสถาบันปอเนาะ กับการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะ

ไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ด้านศาสนา โดยส่วนใหญ่มีค่าความสัมพันธ์ระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้สอนศาสนาอิสลามประจำมัสยิด และผู้สอนศาสนาอิสลามประจำสถาบันปอเนาะ กับการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ด้านเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่มีค่าความสัมพันธ์ระดับมากที่สุด อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม ผู้สอนศาสนาอิสลามประจำมัสยิด และผู้สอนศาสนาอิสลามประจำสถาบันปอเนาะ กับการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส โดยส่วนใหญ่มีค่าความสัมพันธ์ระดับมากที่สุด อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามด้านศาสนา ต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส พบว่า บทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามภายในชุมชน ได้แก่ เสริมสร้างการอ่านคุตบะห์และตักเตือน สับบุรุษในวันศุกร์ สอนกีรออาตี สอนอัลกุรอานให้แก่สตรีในหมู่บ้าน การสอนกิตาบและอัลกุรอานทุกสัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน จัดอบรมคุณธรรมและจริยธรรม ให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่ชุมชนแก่เยาวชนในพื้นที่ ส่งเสริมการเรียนศาสนา และประกวดแข่งขันอานาซิดและกีฬาน้ำบ้าน ส่งเสริมการจัดการศึกษาทั้งสามัญและศาสนา รณรงค์ให้เยาวชนเข้ามัสยิด จัดให้มีการบรรยายเรื่องของศาสนา สร้างความเป็นเอกภาพของผู้นำศาสนา ส่งเสริมการจัดระบบการศึกษาด้านศาสนาในโรงเรียนประถมเพื่อให้สอดคล้องกับชุมชน และ แนวทางการดำเนินการช่วยเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ได้แก่ สนับสนุนให้เยาวชนมีการศึกษา การปลูกฝังเรื่องศาสนาแก่เยาวชน ในด้านเศรษฐกิจ ต่อการเสริมสร้างสันติสุขสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ คำปรึกษาเกี่ยวกับการค้า ดอกเบี้ย และชากาอา ตั้งกองทุนปียุดุลมาล ฝึกอบรมอาชีพแก่ชาวบ้าน ในฐานะผู้นำศาสนาอิสลามควรมีบทบาท ได้แก่ สร้างและส่งเสริมกลุ่มอาชีพในชุมชน ดูแลการจ่ายชากาดา สร้างสหกรณ์ออมทรัพย์ ระดมทุนจากชาวบ้านเพื่อช่วยตาดัก อีรออาตี และแนวทางการดำเนินการช่วยเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นภายในชุมชน ได้แก่ จัดให้มีโครงการช่วยเหลือทางด้านอาชีพและ ประสานกับภาครัฐในการให้ความช่วยเหลือทางด้านอาชีพ สร้างความเข้าใจในเรื่องดอกเบี้ยและระบบเศรษฐกิจตามหลักศาสนาอิสลาม ในด้านผู้นำศาสนาอิสลามควรมีบทบาท ได้แก่ เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อพัฒนาสาธารณประโยชน์ การจัดสวัสดิการแก่คนในชุมชน จัดให้อบรมเรื่องประวัติศาสตร์อิสลามในทุกปี ให้ความรู้เรื่องการเมืองการปกครอง และผู้นำจะต้องนำเสนอแนวทางหลักอิสลามในการแก้ไขปัญหา จัดตั้งมัสยิดเพื่อเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนภายในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ดาวุฒิ ซา (2548) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นและพฤติกรรมของ

ผู้นำศาสนาที่มีต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษและมีลักษณะสังคมแตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศ ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อีกทั้งความนึกคิดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ในอดีต จึงก่อให้เกิดการสะสมความรู้สึกที่ขัดแย้งกัน และนำไปสู่ความไม่ยอมรับในอำนาจ สถานภาพ สิทธิและเสรีภาพของกันและกันระหว่างรัฐและประชาชนที่เป็นชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ ซึ่งปัญหาได้วิวัฒนาการเรื่อยมาจนกลายเป็นปัญหา สลับซับซ้อน และเกี่ยวข้อสัมพันธ์กันกับทุกปัญหา จนยากที่จะค้นหาปมปัญหาที่แท้จริงได้ และ 2) ผู้นำศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นว่าปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ แนวทางการบริหารจัดการของรัฐ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่มีความสอดคล้องเหมาะสม และขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเอกลักษณ์พื้นฐานของประชาชนในพื้นที่

2. การปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลาม พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหีม (2548 : 233-234) ศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำมุสลิมในการพัฒนาการศึกษาของสังคมมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ผู้นำมุสลิมมีบทบาทที่เป็นจริงในการพัฒนาการศึกษาของสังคมมุสลิมในระดับปานกลาง มีบทบาทที่คาดหวังในระดับสูง และมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการศึกษาของสังคมมุสลิมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทกับการปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำศาสนาอิสลามต่อการเสริมสร้างสันติสุขในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส มีค่าความสัมพันธ์ระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของ ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหีม (2548 : 233-234) ศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำมุสลิมในการพัฒนาการศึกษาของสังคมมุสลิมในอำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส พบว่า ผู้นำมุสลิมมีบทบาทที่เป็นจริงต่อบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาการศึกษาของสังคมมุสลิมมีค่าความสัมพันธ์ระดับมากที่สุด

คำขอขอบคุณ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. นิรันดร์ จุลทรัพย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งในทุก ๆ ด้าน คอยให้กำลังใจพร้อมทั้งอุทิศเวลาในการถ่ายทอดความรู้ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ผู้วิจัยผู้ศึกษาซึ่งเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณทั้งสองท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- จิรวุฒิ อนุสรณ์นรการ. (2536). *ความไว้วางใจทางการเมืองของเยาวชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชอลลาฮุดดีน ฮิเล. (2551). *บทบาทของอิหม่ามกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนมุสลิมในจังหวัดยะลา*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ดลมนรวิทย์ บากา และคณะ. (2543). *บทบาทผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ปัตตานี : วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ดาวุฒิ ษา .(2548). *ความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้นำศาสนาอิสลามที่มีต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วินัย สะมะฮุน. (2539). *คู่มือการบริหารมัสยิดและชุมชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สภาที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2550). *ชุมชนปาฐกถาผู้นำองค์กรมุสลิมโลก*. ยะลา : ยะลาการพิมพ์.